

Justičná akadémia, Omšenie

Dňa 14.11.2024

**Príhovor verejného ochrancu práv pri príležitosti slávnostnej
konferencia 20. výročia vzniku Justičnej akadémie SR**

Vážený pán riaditeľ,

ctení hostia,

dovoľte mi týmto vyjadriť ombudsmanskú gratuláciu k jubileu Justičnej akadémie. Justičná akadémia Slovenskej republiky je o dva roky mladšou ľudskoprávnou sestrou inštitútu verejného ochrancu práv na Slovensku.

Sestrou preto, lebo tiež do veľkej miery prispieva k zvyšovaniu ľudskoprávnej expertízy strážcov práv a slobôd. Týmto strážcami sú súdna moc a prokuratúra.

Tieto dve zložky štátnej moci tvoria, spolu s verejným ochrancom práv, dôležitú hrádzu proti zásahom do ľudských práv a slobôd. Už aristotelovská obava z toho, že keď dáte človeku moc do ruky, má prirodzenú tendenciu sa rozpínať na úkor iných, podčiarkuje význam nezávislosti týchto troch zložiek moci.

Justičná akadémia bola tiež osnovaná na odkaze Združenia sudcov Slovenska, ktoré od roku 1995 začalo presadzovať ideu založenia **nezávislej sudcovskej** vzdelávacej inštitúcie. Nezávislosť sudcovskej vzdelávacej inštitúcie je osobitne dôležitá najmä v kontexte potreby, aby

súdna moc a prokuratúra dostávala objektívne a nezávislé informácie o aktuálnom vývoji ľudskoprávnych štandardov na Slovensku a vo svete.

Ako právny komparatista veľmi oceňujem to, že Justičná akadémia bola osnovaná na poznatkoch zahraničných inštitúcií ako sú Rada Európy, Európska komisia, Medzinárodné združenie sudcov, Holandský helsinský výbor či British Know-How Fund.

Činnosť Justičnej akadémie poznám jednak z perspektívy dlhoročného zamestnanca sekcie legislatívy Ministerstva spravodlivosti SR, ale aj z terajšej pozície, keď sa do výučbového procesu na základe memoranda s Justičnou akadémiou zapájajú aj kolegovia a kolegyne z Kancelárie verejného ochrancu práv.

Veľmi ma potešil náhľad do študijných plánov Justičnej akadémie za roky 2022, 2023 a 2024. Našiel som v nich bohato a kvalitne zostavené témy, ktoré sa dotýkajú ľudských práv, najmä oblasti

- prípravného konania,
- väzby,
- tém vo väzenstve v kontexte trestnej justície,
- používania prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a
- práv obetí domáceho násillia a sexuálneho zneužívania.

Tieto témy úzko súvisia práve s činnosťou verejného ochrancu práv.

Večerné a neohlásené návštevy policajných staníc, väzníc, miest, kde sú zaistení cudzinci či návštevy psychiatrických oddelení sú metódy, s ktorými som, ako **ombudsman v teréne**, začal pracovať. Je nesmierne dôležité, aby ombudsman osobne vnímal dodržiavanie práv a slobôd. Nielen od stola a z písomností. Je dôležité, aby exekutíva na mieste poskytovala ombudsmanovi vysvetlenia, čo robí s človekom, ako sa k

nemu správa. Len tak možno vnímať to, čo sa v žiadnom protokole či v úradnom zázname neobjaví.

Preto si polícia, či iné zložky moci v rámci exekutívy, **nemôžu byť isté ani dňom ani hodinou, kedy a kde sa objavím**. Nevedia, na čo sa zameriam. Nevedia, či sa s kolegyňami a s kolegami vrátim.

Pokiaľ ide napríklad o ľudí v policajnej moci (t. j. v cele policajného zaistenia, alebo v určenom priestore), tak tam prichádzam v momente, keď sa súdna moc ešte nezačala zaoberať osudom človeka. Ide o človeka, ktorý nemusí byť ani len obvinený, nehovoriac o jeho obžalobe.

Som tam od momentu obmedzenia osobnej slobody človeka až do času, keď súdnej moci človeka predvedú, aby o jeho slobode súdna moc, t. j. sudca pre prípravné konanie, ďalej rozhodla.

Som pri ňom tých prvých 48 hodín, keď je v stiesnených priestoroch, mimo rodiny, v skromných pomeroch a niekedy, ako ukázalo moje pozorovanie, aj pri teplote 30,9 stupňov Celzia.

Som pri človeku

- keď je zavretý v malej cele,
- keď mu bezdôvodne odoberajú dioptrické okuliare,
- keď je časovo dezorientovaný lebo nemá prístup k hodinkám,
- keď nemôže telefonovať s rodinou,
- keď musí podstúpiť jednokrokovú a degradujúcu prehliadku tela (t. j. vyzliecť sa donaha),
- keď nemá výhľad na denné svetlo,
- alebo keď nemá naplnené ani len minimálne právo na 1 hodinovú vychádzku.

Preto sa veľmi teším že Justičná akadémia sa stará o vzdelávanie súdnej moci a prokuratúry, ktorým pomyselnú ľudskoprávnu štafetu

osudu človeka v moci polície môžem odovzdať, aby tie následne dohliadali nad ľudskoprávnymi aspektami obmedzenia slobody.

Želám krásnu slávnostnú konferenciu.